

ЧИКА МИХАЈ И ДРУГ БОГ

Крик лиске одјекну му у ушима, близу, као да је тај ђаво од птице спавао покрај њега у чамцу и, на први титрај јутра, нагло је схватио у каквом је непријатељском друштву провео ноћ.

– Има да заврнем шију том ђаволу од лиске! Само тако – заурла. – Као да је сова! Живи од мојих риба, па још прави скандал... Зар нисам у праву, Илијице?... Илијице, спаваш? Спаваш. Ниси се још пробудио. Брига тебе!? Пајкење је пајкење, бриге јок! Сан! А ја, ја ноћима не могу да спавам од бриге.

Чика Михај је вероватно имао кошмар. Целе ноћи се окретао с једне стране на другу, само што није преврнуо чамац.

Пре неколико недеља, кад је почела жега, напустио је колибу, где је врућина постала неподношљива, и спавао напољу, у чамцу везаном за обалу. Ни говора о томе да га је било страх, напротив, осећао се моћнији, способнији да испуњава дужност како треба. Једина непријатност били су комарци, али већ се био навикао на њих. Било је ту још нешто, али не баш непријатно, већ пре чудно: једне од претходних вечери, конопац од чамца се одвезао и чика Михај се пробудио ујутру, обавијен маглом, баш на средини језера. Учинио му се то чудним, пошто се чворови које он веже никад не одвезују. Али не можеш знати. Десе се и такве ствари.

Пошто беше оставио весла на молу, не би ли имао више места, био је принуђен да гура чамац служећи се рукама. Ослободио се љутње псујући Илијицу, иако овај није био нимало крив што је он оставио весла на молу и што није добро везао конопац.

Нагнуо се преко ивице, узео воду у шаке, сипао је себи на потиљак, као да сам себе благослови даром крштења. Затим скочи на мол и упути се звиждућући ка магацину. Није пронашао кључеве од катанца, па се вратио псујући у чамац и креснуо упаљач. Били су поред двогледа. Вероватно су му испали из џепа док се окретао у сну.

Откључа врата магацина, упали свећу, да не звизне главом у нешто, и погледа да ли је све у реду. Дохвати неку крпу и брижљиво обрише свој мотоцикл. У ствари, погрешно је рећи брижљиво, пре с љубављу, пошто је чика Михај волео свој мотоцикл као да је на месту мотора срце, а одрпано седиште леђа ждрепца из бајке. Имао га је годинама. Иако му није фалило новца да купи други, не би га дао ни за нов, један од оних какви се само у граду дају видети. Био је уверен да без тог старог мотоцикла не би више значио ништа, да га се нико више не би бојао и да би пропао сав његов животни труд. Штавише, био је уверен да те нико не воли ако те се не боји. И чика Михај је, као сваки самац, желео да буде вољен.

Пошто се уверио да више нема ни трунке прашине на мотоциклу, скиде се у поткошуљу и поче да тегли џакове с мекињама, празнећи их, један по један, у чамац.

– Хајде, Илијице, сад ће тата да заврши! – рекао би понекад, кад би стигао са џаком до чамца.

Кад заврши с утоваром, убаци весла и лопату у чамац. Уђе и он, пошто закључа врата магацина. Још се мало задржа, да дође до даха, покушавајући да погоди да ли ће

стићи до средине јаза пре него што Сунце промоли главу иза брда.

– Илијице, драги мој, данас сам се нешто касно пробудио. Не знам који ми је ђаво био, али нисам ока склопио целе ноћи. Можда од жеге, од суше. Да, да. Илијице, драги мој, биће велика суша, кажем ти ја. Овуда ће ватра горети. Шта мислиш да сам сањао ноћас ја? Пресушио је, драги мој, јаз. Био је гладак као длан. Као моји дланови испуцали од толико година веслања. Ми смо стајали на дну јаза, а све рибе су се вукле копрцајући се до нас и почињале да нам нешто говоре. Говориле су шта им падне на памет, молим лепо, као неко ко је ћутао целог живота. Слушали смо их све, до краја, и слагали их с наше леве и десне стране. Не знам више како се завршило, пошто ме пробудио неки ђаво од лиске. Схваташ ли, Илијице? Да то није какав знак? Ја мислим да не слути на добро. Уморан сам. Од врућине, од старости, од цигара.

Чика Михај се још држао добро. На мотоциклу је имао довољно живота у себи да сваког непозваног ко би се усудио да дође на обалу јаза са штапом за пецање гони док тај не падне од умора. Звао се Михаил, али чувен је постао под именом чика Михај. Таквог су га се сви бојали. Било је довољно да неко зачује уморно рзање мотоцикла па да га прођу жмарци. Зато што није било млађег човека у околини који није, бар једном, пожелео чика Михајеве рибе. Зато што је свако ко је икад пожелео чика Михајеве рибе, бар једном, био јурен мотоциклом. На мотоциклу, вртећи мотку над главом, псујући као кочијаш, деловао је страшније од хорде Татара који су кренули у пљачку.

Чика Михај је деловао застрашујуће и зато што никад ни са ким није разговарао. Откако чува јаз, оно мало речи које је размењивао с људима биле су упућене радницима

Рибњака, кад би одлазио у Центар да прими плату, кад би они долазили да му донесу храну за рибе или кад би се, сваке две године, извлачила риба.

Чика Михаја би заболело срце сваки пут кад је требало да се растане од својих риба, али тешио се мишљу да ће, увек и стално, имати друге, које ће чувати, о којима ће бринути са истом љубављу, све док их не ухвате у мрежу, утоваре у кола и однесу у прехранбену продавницу.

Осим љубави према рибама и мотоциклу, чика Михај је некада био заљубљен и у један булдожер. Упознао га је био у стручној средњој школи и, како га је видео (у хали у коју су сви ђаци ишли на праксу) – тако му се срце истопило за њим. Од тог тренутка нико га није надмашио у механици. Знао је све делиће напамет, па се чак, једном, опкладио с професором да ће да расклопи булдожер на најситније делове и да га поново састави. Након две недеље рада, добио је опкладу. Булдожер стручне средње школе, за то доба опасна звер, ишао је тако добро да га је директор школе послао натраг на поље, у руке ђаво ће га знати ког трактористе. Ниједна љубав не траје вечно.

У војсци је још флертовао с једним тенком, али ништа више није било као пре. После војске се вратио у село још ћутљивији него пре. Изабрали су га у локалну партијску организацију, али упркос чињеници да је сматран здравим елементом, нису успевали ништа да извуку из њега. Вероватно би трпео многе критике да му једног лепог дана, изненада, није дошла идеја о јазу.

Мирно је ходао поред мочваре на ободу села и одједном је пред очима, као на јави, угледао слику јаза пуног рибе. На првој партијској седници се, на чуђење свих, уписао на листу за дискусије:

– Другови, ево о чему сам ја размишљао. Она мочвара

на крају села не користи никоме. Дајте је мени и направићу од ње јаз.

– Пардон, друже – одговорили су му из публике – Мочвара је наша, припада целом народу. Како да је дамо теби?

– Ал’ ја је не тражим за себе. Направићу од ње јаз за цели народ.

– Рецимо да хоћемо. Како мислиш ти да направиш јаз?

– Дајте ми један булдожер, па ћу вам показати.

Идеја друга Михаила била је врло добро примљена у Центру, па су му дали булдожер и дизел за њега. Чика Михај је прионуо на посао и за само једно лето успео сâм да прокопа јаз од неколико хектара. У почетку су му се људи смејали, али, кад је дошло дотле да су могли да угледају своје лице у огледалу јаза, учинило им се да присуствују малом чуду.

Чудо је било још веће кад је, у радној посети округу, сâм друг Николаје Чаушеску пожелео да званично пусти јаз у употребу. Дан пре тог великог догађаја (о ком је вест брзо обишла околину), појавило се много људи из Центра. Напунили су јаз рибом (само шаранима од два килограма навише, донесеним из узгајивачница). Саградили су док, поставили трибину на њега, монтирали појачала и микрофоне, посадили дрвеће око воде, а онда се раштркали по околним селима да инструктују људе.

– Друже Михаиле – рекао му је доктор, док га је вакцинисао – велика срећа за тебе. Да дође баш друг Чаушеску овде, то нисам могао да замислим. Има тренутака које можеш да проживиш само једном у животу. Буди поносан на то и немој да штедиш ниједан напор да будеш на нивоу очекивања.

Чика Михај је био занемео од задивљености и ни сâм

није могао да поверује у такво чудо: да ће се руковати с другом Чаушескуом лично.

У осам ујутру, обала јаза и околна брда били су набијени људима који су френетично скандирали: „Чаушеску и народ / Сељаштво и препород!“

У петнаест до девет, зачуло се лепршање елисе председничког хеликоптера. Хеликоптер је направио неколико заокрета изнад гомиле света, чупајући из корена дрвеће тек посађено дан раније. Одмах су снаге реда показале људима из првих редова да рукама држе усправно по једно дрво.

При изласку из хеликоптера, друга Николаја Чаушескуа је громогласним „Ураа!“ дочекала супруга председника општине у народној ношњи.

Друг Николаје Чаушеску и другарица Елена Чаушеску попели су се на трибину на доку машући радосно рукама према гомили.

Поново се скандирало.

Друг Николаје Чаушеску је извукао неке листове хартије и упутио се ка микрофону:

Драги другови и пријатељи,

(Урааааа! Ураааааааааа! Урааааааааа!)

Историја борбе радничке класе, социјалистичког покрета, Комунистичке партије треба да буде представљена у контексту економског и друштвеног живота земље, у тесној вези са активностима других револуционарних, демократских и прогресивних сила које су допринеле развоју друштва. Само тако можемо имати реалну, мултилатералну слику друштвеног живота Румуније, само тако можемо у пуном смислу разумети револуционарну борбу румунског народа за демократију, за мир и друштвени напредак...